

- BUDYNEK MUZEUM
- PODZIEMNE PRZEJŚCIE DLA: PIESZYCH ROWERZYSTÓW
- Ⓐ Ⓣ PRZYSTANEK AUTOBUSOWY/TRAMWAJOWY
- DWORZEC PKP DWORZEC AUTOBUSOWY HOTEL
- GALERIA KRAKOWSKA

K Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

ul. Wita Stwosza 12, 31-511 Kraków

tel. 12 41 00 770 fax: 12 41 00 760

biuro@muzeum-ak.pl rezerwacja@muzeum-ak.pl

muzeumaktywne.pl /muzeumak /muzeumak

MUZEUM
AKTYWNE

www.muzeumaktywne.pl

ZA NASZĄ WOLNOŚĆ
I WASZĄ

INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA I WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Kraków **MAŁOPOLSKA**

ZA NASZĄ WOLNOŚĆ I WASZĄ

ODKRYJ HISTORIĘ
WOJSKA POLSKIEGO

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Kraków 2020

Copyright © by Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie

Opracowanie:
Mateusz Gawlik
Katarzyna Mazur

Korekta:
Mirosław Brach
Izabela Cisek

Opracowanie graficzne:
Kacper Walkowiak
Kamila Birecka
www.foxagencja.pl

Wydawca:
Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie
ul. Wita Stwosza 12, 31-511 Kraków

Hello everyone!

Cieszę się, że ponownie się spotykamy. Z niektórymi z Was wspólnie odkrywaliśmy już tajemnice polskiego wywiadu. Znów wyruszymy w podróż w czasie, tym razem śladem żołnierzy Wojska Polskiego (w skrócie WP). Czekają na Was różne zadania i gra terenowa. Teraz głos oddaję naszej „lisi”-przypuszczam, że jak zwykle ma dużo do opowiedzenia.

Czołem! Cieszę się, że ponownie mogę być Waszym przewodnikiem na Naszym historycznym szlaku. Wojtek wyjątkowo ma rację – mam Wam sporo do opowiedzenia. Na początek ciekawostka: tytuł naszych zajęć „Za Wolność Naszą i Waszą” to cytat z hymnu Polski Podziemnej.

Oto jego fragment:

Za Naszą Wolność i Waszą
Bracia, chwytajmy za miecz,
Śmierć ani trud nas nie straszą,
Zwycięski Orle nasz leć.

Śpiewali go żołnierze, którzy w czasie II wojny światowej walczyli z okupantami o wolność naszej Ojczyzny. Dzisiaj nie tylko poznacie historię polskiego wojska, ale także będziecie mieć różne zadania do wykonania.

Zaczynamy od wizyty na ekspozycji.
Miłego zwiedzania!

1. Na podstawie uzyskanych informacji połącz kropki - dopasuj do fotografii obiektów ich odpowiednią nazwę oraz nazwę wydarzenia, z którym jest związana.

Odnaczenie

Nazwa

ODZNAKA
HONOROWA
„ORLĘTA”

ODZNAKA II
BRYGADY
LEGIONÓW
POLSKICH

KRZYŻ
ARMII
OCHOTNICZEJ

Wydarzenie

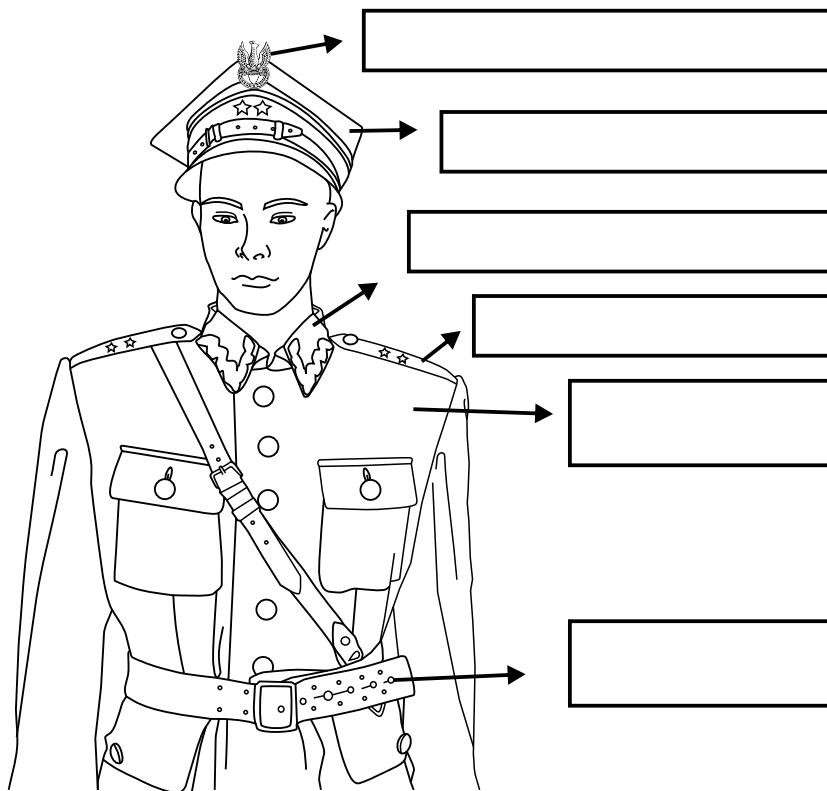
WALKI
O LWÓW

WOJNA
POLSKO-
BOLSZEWICKA

I WOJNA
ŚWIATOWA

3. W odrodzonej Polsce wojsko pełniło bardzo ważną rolę. Żołnierze z dumą nosili mundury, które musiały być wykonane zgodnie z obowiązującym wzorem. Poniżej znajduje się rysunek przedstawiający żołnierza w mundurze galowym. Podpiszcie elementy umundurowania zaznaczone strzałką.

4. Umundurowanie nie było jedynym elementem ekwipunku żołnierskiego. Za chwilę obejrzyjecie różne przedmioty używane w wojsku. Posłuchajcie przewodnika i podpiszcie poniższe zdjęcia.

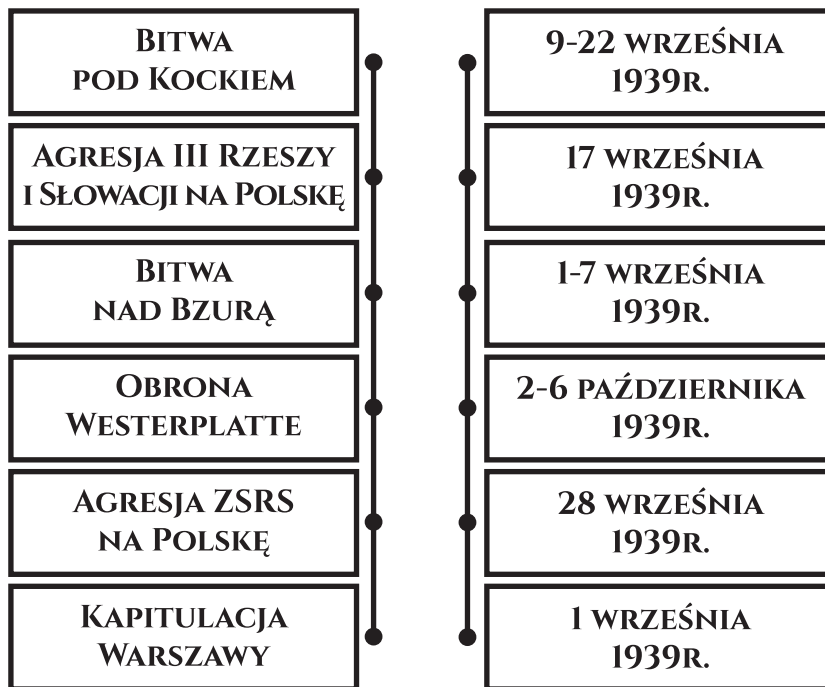

Powyższe przedmioty używane były przez polskich żołnierzy podczas kampanii obronnej we wrześniu 1939 roku. Wówczas to Polska została zaatakowana przez wojska trzech państw - III Rzeszy, Słowacji oraz Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich (ZSRS).

5. Na podstawie wypowiedzi przewodnika, przyporządkujcie datę do wydarzenia.

Polacy dzielnie walczyli o swoją Ojczyznę, jednak to liczniejsze i lepiej uzbrojone wojska agresorów odniosły zwycięstwo. W rezultacie ziemie polskie zostały podzielone pomiędzy III Rzeszę a ZSRS. Żołnierzom WP, którzy uniknęli niewoli pozostawała ucieczka za granicę lub ukrywanie się w okupowanym kraju i rozpoczęcie działalności konspiracyjnej...

Ci, którzy przedostali się za granicę tworzyli Polskie Siły Zbrojne, czyli PSZ. W tym temacie to ja jestem ekspertem. Polscy żołnierze walczyli na różnych frontach świata. I co ciekawe, w wojsku nie służyli wyłącznie ludzie. Mój słynny imiennik był niedźwiedziem i zarazem kapralem w 22. Kompanii Zaopatrywania Artylerii. Wraz z oddziałem przebył szlak od Iranu przez Egipt do Włoch, a w rezultacie dotarł do Szkocji. Był ulubieńcem wszystkich. Uwielbiał zapasy, jazdę samochodem oraz różne smakołyki. Najbardziej znany był z tego, że swoim kolegom pomagał nosić skrzynie z amunicją. Jak wyglądał znak jego jednostki dowiecie się z dalszej części książeczki. A teraz przed Wami zadanie do wykonania!

6. Polscy żołnierze byli obecni na różnych frontach świata, gdzie służyli w różnych jednostkach. Teraz Waszym zadaniem będzie dopasowanie nazwy jednostki do właściwego emblematu i wydarzenia. Powodzenia!

Emblemat	Nazwa	Wydarzenie
	DYWIZJON 303	BITWA O ANGLIĘ
	4 PUŁK PANCERNY „SKORPION”	WYZWOLENIE BREDY
	1 DYWIZJA PANCERNA (PSZ)	BITWA POD MONTE CASSINO

Żołnierze dzielnie walczyli także na terenie okupowanej Polski, ale ich działalność musiała mieć tajny charakter. Witajcie w naszym konspiracyjnym lokalu - „Małej AKademii”, gdzie czekać na Was będą kolejne ciekawostki i zadania. Zacznijmy od informacji na temat WP. Wojtkowi zleciłam opracowanie specjalnych notatek, mam nadzieję, że tym razem o niczym nie zapomni!

Help! Trochę informacji „wyleciało” mi z głowy. Na szczęście Wasz przewodnik opowie Wam więcej o Wojsku Polskim. Słuchajcie uważnie! Te informacje przydadzą się Wam podczas quizu!

7. Zdobądźcie informacje i uzupełnijcie tekst.

Po rozpoczęciu I wojny światowej z inicjatywy Piłsudskiego powstały w sierpniu 1914 roku Polskie, których żołnierze u boku wojsk państw centralnych walczyli o sprawę niepodległej Ojczyzny. Po odzyskaniu niepodległości w dniu odrodziło się również Wojsko Polskie, które od początku istnienia toczyło walki o suwerenne państwo. Podczas wojny polsko-..... w 1920 r. doszło do wielkiego

starcia określanego mianem bitwy warszawskiej lub nad Wisłą. We wrześniu 1939 r. Wojsko Polskie stanęło do nierównej walki z najeźdźcami. Polscy żołnierze wstawili się m.in. heroiczną obroną Wojskowej Składnicy Tranzytowej na, a także Wizny i Warszawy. Pomimo tego kampania obronna zakończyła się porażką.

Wojsko Polskie odrodziło się we Francji, a następnie w Wielkiej Brytanii. Podczas tzw. bitwy o wstawili się polscy piloci dywizjonów myśliwskich. Polskie Siły Zbrojne powstały również na wschodzie pod dowództwem gen. Andersa. Dowodzony przez niego 2 Korpus Polski walczył m.in. we Włoszech, gdzie zastąpił w bitwach o Monte Cassino i wyzwolaniu Ankony. Na froncie zachodnim gen. Stanisław Maczek i jego 1 Dywizja brali udział w walkach w Normandii, Belgii i Holandii. Żołnierze walczyli także na terenie okupowanej Polski. Swoją aktywność musieli jednak zachowywać w tajemnicy. Co ciekawe, pierwsza konspiracyjna centralna organizacja - Służba Zwycięstwu, powstała 27 1939 roku, kiedy polska armia wciąż walczyła! Fenomenem na skalę światową było powołanie do życia tajnych struktur państwowych, które przeszły do historii jako Polskie Państwo Konspiratorzy różnymi sposobami starali się nękać okupantów. Prowadzili m.in. działalność sabotażową i, a niektórzy walczyli w oddziałach W 1944 roku podziemie rozpoczęło realizację Akcji, której największą bitwą było Zakończyło się ono 2 października 1944 r. porażką Polaków, do czego przyczyniła się postawa wojsk ZSRS. Armia Czerwona kontynuowała swój marsz na zachód, który zakończył się kapitulacją III Rzeszy. Rok 1945 przyniósł Polsce wyzwolenie. Ale czy na pewno?

Przez wszystkie lata istnienia Polska mogła poszczycić się wybitnymi żołnierzami. Poznacie teraz sylwetki kilku z nich. Niektórzy potrafili poświęcić wszystko dla dobra Polski. Naprawdę warto o nich pamiętać!

8. Na podstawie prezentacji podpisz fotografie i przyporządkuj informacje do właściwych osób.

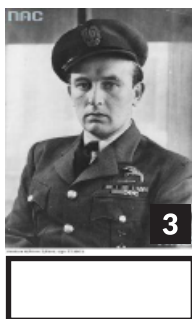
Wybitny polski pilot, as myśliwski II wojny światowej, indywidualnie zestrzelił 18 niemieckich samolotów, a 2 zespołowo.

Jeden z twórców Legionów Polskich, żołnierz i polityk, Naczelny Wódz, Naczelnik Państwa, pierwszy marszałek Polski.

Oficer WP, wypełnił rozkaz i trafił do obozu Auschwitz, gdzie zbudował konspirację. Autor raportów, skazany przez komunistyczny sąd na karę śmierci.

Współtwórca Legionów Polskich, bohater wojny polsko-bolszewickiej, Naczelny Wódz, zginął w katastrofie gibraltarskiej.

Generał brygady WP, kurier KG AK, w szeregach cichociemnych.

Generał WP, uczestnik 3 wojen, szef Kedywu, zastępca dowódcy AK, skazany przez komunistyczne władze na karę śmierci.

9. Uzupełnij diagram.

Jak mogliście już zauważyć żołnierze mieli różne stopnie wojskowe. Informację o stopniu wyczytać można było z naramienników.

Wojsko Polskie

1938-1939 2004>

szeregowy		
starszy szeregowy		
<input type="text"/>		
starszy kapral	-	
plutonowy		
sierżant		
starszy sierżant		
młodszy chorąży	-	
starszy chorąży		
chorąży sztabowy	-	
starszy chorąży sztabowy	-	
podporucznik		
porucznik		
<input type="text"/>		
major		
podpułkownik		
<input type="text"/>		
generał brygady		
generał dywizji		
generał broni		
<input type="text"/>	-	
marszałek		

Jak zorientowaliście się najwyższy stopień wojskowy to marszałek, jako ciekawostkę powiem Wam, że do tej pory otrzymało go zaledwie... 6 osób. Byli to m.in. Józef Piłsudski i Edward Rydz-Śmigły.

To teraz temat, w którym jestem ekspertem: konspiracja. Jak zapewne część z Was pamięta, moje imię zawdzięcza pseudonimowi por. Jadwigi Podrygałło, która była żołnierzem AK. Swoją służbę konspiratorzy rozpoczęli od złożenia przysięgi, a następnie przyjmowali pseudonim.

10. Teraz czeka na Was gra terenowa. Zanim na nią wyruszyście, wymyślcie własny pseudonim.

W to pole wpisz swój pseudonim

Często działalność konspiracyjną prowadzili także najmłodszy. Czasami mieli niezwykle pomysły. Na przykład kilkunastoletni Jurek Tomaszewski przynosił materiały konspiracyjne ukryte w plecaku z podwójnym dnem. Żeby zniechęcić okupantów do sprawdzania tego co przynosi, pozostałą część bagażu wypełniał swoimi „podopiecznymi”, którymi były m.in. węże! Oprócz kolportażu, młodzi konspiratorzy zajmowali się m.in. małym sabotażem oraz łącznością. Musieli przy tym umieć utajniać wiadomości. W większości świetnie znali alfabet Morse'a i różne sposoby szyfrowania. Wśród stawiającej opór młodzieży prym wiodli harcerze. Wykonajcie poniższe zadanie, a dowiecie się jaki kryptonim nosiło konspiracyjne harcerstwo. Następnie poznacie jedną z metod szyfrowania wykorzystywaną przez krakowskich konspiratorów.

11. Zapoznajcie się z alfabetem Morse'a. Na jego podstawie rozszyfrujcie kryptonim używany przez podziemne harcerstwo.

zaszyfrowana wiadomość

... / — — . . / . — / . — . / . . . / — — . . / . — . / — — . / . .

odszyfrowana wiadomość

12. Teraz zapoznajcie się z konspiracyjnym szyfrem i spróbujcie zaszyfrować swój pseudonim.

Szyfr Loshowy.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
 1 P I R I S I V I W I W I Z I A I B I
 2 O P I R I S I T U W I W I Z I A I K
 3 I I M I N I O P P I S I T U W I W I
 4 S I K I V I W I W I Z I A I B I G I Q I
 5 K I M I N I O P P I S I T U W I W I
 6 T A B I G I A I T I G I A I K I
 7 B I O G I A I T I G I A I K I L I
 8 I A I T I G I A I K I M I N I
 9 I A I T I G I A I K I M I N I
 0 I A I T I G I A I K I M I N I
 W I E R S Z

Układanie:
 1/ Wyrzować kwadrat o boku 10 jednostek i dwa ką-
 czące się z sobą boki ponumerować od 1 do 10,
 przy czym zamiast 10 wpisać 0.
 2/ Dzielimy kwadrat na 100 kwadracików.
 3/ Ustalamy hasło/na przykładzie Polska/, które wpi-
 sujemy w kwadrat w dowolnym umówionym kierunku
 /pionowo, poziomo, z Góry nadół, w prawo i t.p./
 4/ Zaupekniamy kwadrat literami alfabetu, jeżeli has-
 ło ma mniej niż 10 liter, wpisujemy po ostatniej
 literze hasła do końca kolejne litery alfabetu.
 Jeżeli hasło wpisujemy pionowo, uzupełniamy kwad-
 rat poziomo wpisując po każdej literze hasła na-
 stępujące po niej kolejne litery.
 5/ W celu uniknięcia pomyłki ustala się alfabet, omijając litery, które mogłyby
 zakłócić charakter języka. Alfabet brzmi: a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, r, s,
 t, u, w, x, z.
 6/ Przy pisaniu treści ustalamy kolejność czytania cyfr: najpierw wiersz czy
 kolumna? Przecięcie się ich wskazuje litery, z których ułożą się wyrazy.
 Np. liczba 47 / 4 wiorxsx, 7 kolumna, oznacza literę "na".
 7/ Piszemy treść. Np. "czekam wtorek rano". 8148746013215146036656057470934.
 Cyfry należy pisać od siebie w równych odległościach ewentualnie grupami
 /dla zwięzłości/ według umowy. Można je podać w formie rachunku, nośnik
 bitych i t.d.

W to pole wpisz swój zaszyfrowany pseudonim

13. Połącz kropki, a zobaczysz jak wyglądał jeden z konspiracyjnych rysunków.

**Będzie tak, jakem CYK
i to tego roku.**

Trzeba pamiętać, że wielu konspiratorów walczyło bez użycia broni. Drukowano i kolportowano podziemne wydawnictwa, śpiewano tzw. zakazane piosenki, a na ulicach miast umieszczano rysunki oraz napisy ośmieszające okupantów i zachęcające do stawiania im oporu. Paradoksalnie, wiele z nich zawierało humorystyczne akcenty, starano się bowiem walczyć też śmiechem.

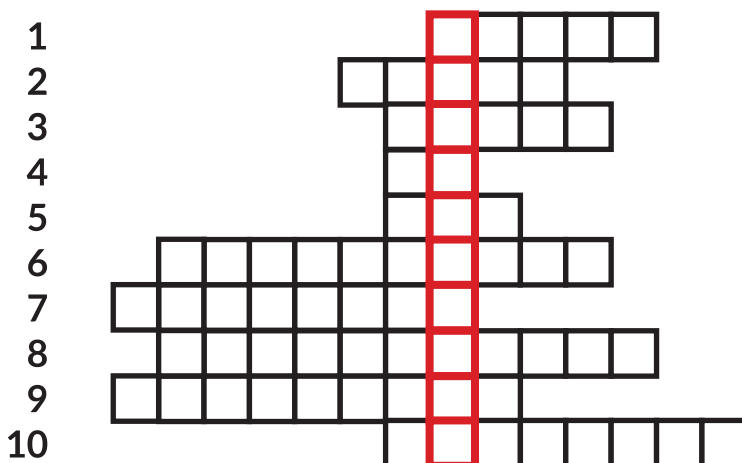
Ów „Cyk” to pseudonim jednego z konspiracyjnych rysowników – Maksymiliana Kałużnego. Na rysunku znaleźć można jedną z liter. Często była wykorzystywana przez niemieckiego okupanta m.in. na propagandowych plakatach. Miała ona symbolizować „Zwycięstwo”. Często tej literze towarzyszyło hasło „Deutschland siegt an allen fronten” – Niemcy zwyciężają na wszystkich frontach. Tymczasem nasi konspiratorzy zmieniali w tym hasle jedną literę S na L i otrzymywali słowo liegt – całe hasło oznaczało wtedy „Niemcy leżą na wszystkich frontach!”

Pomimo tej pomysłowości, każda armia potrzebowała także odpowiedniego sprzętu. Na zajęciach omawialiśmy uzbrojenie WP. Dzięki poniższej krzyżówce sprawdzimy co zapamiętaliście. Zwróćcie uwagę na hasło. W zajęciach o asach wywiadu mówiliśmy, że Polacy zdobyli bardzo ważne informacje związane z niemieckimi rakietami V2, które miały potoczną nazwę. (patrz zadanie nr 14)

14. Rozwiąż krzyżówkę, a dowiesz się jakim mianem określano raketę V2.

1. Jeden z wojskowych pojazdów bojowych.
2. Polski okręt podwodny lub ptak.
3. Polski lekki bombowiec lub nazwa ryby.
4. Potoczna nazwa polskiego karabinu przeciwpancernego wzór 35.
5. Polski średni bombowiec lub ssak z rodziny jeleniowatych.
6. Polski niszczyciel lub zjawisko świetlne występujące podczas burzy.
7. 303. - pododdział lotnictwa myśliwskiego Polskich Sił Powietrznych w Wielkiej Brytanii.
8. Elitarna jednostka polskich żołnierzy transportowanych drogą lotniczą do Polski w celu walki z okupantem.
9. Metalowa taśma umieszczana na spodzie niektórych pojazdów zastępująca koła i umożliwiająca im poruszanie się w trudnym terenie lub inna nazwa larwy np. motyla.
10. Nazwa niewielkiego, zamykanego pojemnika na napoje, używanego także przez żołnierzy.

15. A to miejsce na umieszczenie Waszych notatek i przemyśleń.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Odpowiedzi:

Zadanie 4: 1. Identyfikator WP tzw. nieśmiertelnik 2. Hełm wz. Adrian 3. Niezbędnik żołnierza 4. Menażka 5. Opatrunek osobisty 6. Maski przeciwgazowa. **Zadanie 8:** 1. Józef Piłsudski – Jeden z twórców Legionów Polskich, żołnierz i polityk, Naczelny Wódz, Naczelnik Państwa, pierwszy marszałek Polski 2. Witold Pilecki - oficer WP, wypełnił rozkaz i trafił do obozu Auschwitz, gdzie stworzył konspirację Autor raportów, skazany przez komunistyczny sąd na karę śmierci 3. Stanisław Skalski - wybitny polski pilot, as myśliwski II wojny światowej, indywidualnie zestrzelił 18 niemieckich samolotów, a 2 zespołowo 4. August Emil Fieldorf „Nil” - generał WP, uczestnik 3 wojen, szef Kedywu, zastępca dowódcy AK, skazany przez komunistyczne władze na karę śmierci 5. Elżbieta Zawacka - generał brygady, WP, kurier KG AK, w szeregach cichociemnych 6. Władysław Sikorski - Współtwórca Legionów Polskich, bohater wojny polsko-bolszewickiej, Naczelny Wódz, zginął w katastrofie gibraltarskiej. **Zadanie 9:** kolejno kapral, kapitan, pułkownik, generał broni. **Zadanie 11:** szare szeregi. **Zadanie 13:** Chodzi o literę V od słowa Victoria tj. zwycięstwo. **Zadanie 14:** 1. Czołg 2. Orzeł 3. Karaś 4. Ur 5. Łoś 6. Błyskawica 7. Dywizjon 8. Cichociemni 9. Gąsienica 10. Manierka